

بررسی رابطه بین خودکارآمدی تحصیلی با عزت نفس تحصیلی و شادکامی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر

سارا معماری^۱

کارشناسی ارشد، روانشناسی تربیتی، دانشگاه غیرانتفاعی مارلیک نوشهر

یسری حائری

مدرس، گروه روانشناسی تربیتی، دانشگاه غیرانتفاعی مارلیک نوشهر

مهدی شاهمرادی

مدرس، گروه روانشناسی تربیتی، دانشگاه غیرانتفاعی مارلیک نوشهر

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی رابطه بین خودکارآمدی تحصیلی با عزت نفس تحصیلی و شادکامی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ انجام شد. مطالعه حاضر از نوع توصیفی همبستگی بود. جامعه آماری شامل ۳۸۳ دانش‌آموز دختر پایه دوازدهم می باشد که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای دو مرحله‌ای، ۱۵۹ دانش‌آموز (۶۷ نفر تجربی و ۹۲ نفر انسانی) به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار سنجش پژوهش (پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی پاتریک و همکاران، پرسشنامه عزت نفس کوپراسمیت و پرسشنامه شادکامی آکسفورد) دارای روایی محتوایی و ضریب پایایی مطلوبی بودند. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. نتایج حاکی از آن بود که بین خودکارآمدی تحصیلی و عزت نفس تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر رابطه وجود دارد. بین خودکارآمدی تحصیلی و شادکامی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر رابطه وجود دارد. تغییرات عزت نفس تحصیلی و شادکامی توسط خودکارآمدی تحصیلی پیش‌بینی شد.

واژگان کلیدی: خودکارآمدی تحصیلی، عزت نفس تحصیلی، شادکامی، دانش‌آموزان، دختر

^۱ نویسنده مسئول: memarisara2021@gmail.com

نوجوانی روزگاری ویژه همراه با حال و هوایی منحصر به فرد است که برای افراد، افکار و ایده‌های خاص به ارمغان می‌آورد (داودی پناه، ۱۳۹۹). از نظر پیاژه^۱ نوجوان در رویارویی با مسائل به تولید فرضیه می‌پردازد و آنها را آزمایش می‌کند تا ببیند کدام نتیجه‌بخش است (دهکردی، ۱۳۹۶). دانش‌آموزان در مقطع دبیرستان در مرحله حساسی برای آمادگی کنکور هستند و موقعیت پیشرفت خود را پر از چالش، تجربه و ادراک می‌کنند، لذا خودکارآمدی^۲ آنها گاهی اوقات بر فرآیند پیشرفت تحصیلی، اضطراب و عملکرد آنها اثرگذار است (خالویی و همکاران، ۱۳۹۹). مفهوم خودکارآمدی به باورهای افراد درباره قابلیت‌ها و توانایی هایشان برای سازماندهی و انجام عملی خاص اشاره دارد (گروتان و همکاران، ۲۰۱۹). احساس خودکارآمدی می‌تواند فرآیند شناختی مانند تصمیم‌گیری و حل مسئله را آسان کند (فولادوند، ۱۳۹۸).

افراد با سطح پایین خودکارآمدی، سطح بالاتری از اضطراب و استرس را تجربه می‌کنند (دمپسی و کامپو^۳، ۲۰۱۹). خودکارآمدی تحصیلی^۴ یکی از جنبه‌های خودکارآمدی است که به دانش‌آموزان در موقعیت‌های استرس‌زا کمک می‌کند (موحدزاده و رحمتمند، ۱۳۹۷). خودکارآمدی تحصیلی باوری است که فرد در مورد توانایی‌های خود برای موفقیت در دروس خاص مدرسه دارد و نوجوانانی که در مدرسه موفق هستند درک مثبتی از خود دارند (کاتلینو و همکاران^۵، ۲۰۱۸).

خودکارآمدی تحصیلی به معنای درک فرد از توانایی خود در یادگیری، حل مسئله تربیتی و کسب موفقیت‌های تحصیلی است (تشکری آبکناری و ترابی، ۱۳۹۸). عزت نفس^۶ با مفهوم خودکارآمدی رابطه نزدیکی دارد و به ارزشیابی کلی فرد از خودش اشاره می‌کند (سیف، ۱۳۹۹). همچنین به عنوان ویژگی شخصیت بهنجار در نظر گرفته می‌شود (رحمان پور و سیدشریفی کاخکی، ۱۳۹۶).

افراد با سطح عزت نفس پایین‌تر، راحت‌تر از اهداف خود چشم‌پوشی می‌کنند و جهتی را که دیگران برای آنان برگزیده‌اند، انتخاب می‌کنند اما افراد دارای عزت نفس سطح بالا، در مقابله با انواع استرس‌ها و فشارهای روانی مقاوم خواهند بود (پورنقاش تهرانی و همکاران، ۱۳۹۶). عزت نفس تحصیلی^۷ از جمله ابعاد عزت نفس است و به ارزیابی و قضاوت افراد نسبت به ارزشمندی تحصیلی خود اشاره دارد (گراوند و وهابی، ۱۳۹۵). عزت نفس تحصیلی مبتنی بر ارزشی است که فرد به عنوان یک دانش‌آموز در رابطه با تحصیل و جایگاه تحصیلی خود دارا است. موفقیت‌های تحصیلی افراد باعث ارزشیابی مثبت در این زمینه خواهد شد. به‌طور کلی اگر فرد با توجه به معیارهای مورد قبول جامعه، پیشرفت تحصیلی خوبی داشته باشد، از عزت نفس تحصیلی خوبی برخوردار است (امیرزرگر، ۱۳۹۹).

نگاهی خوش بینانه به آینده و هرگز ناامید نشدن در زندگی باعث ترسیم فردایی بهتر برای افراد می‌شود. این نگاه مثبت گامی است برای رسیدن به شادکامی^۸ در زندگی که آسایش ذهنی را فراهم می‌کند (ماهوان، ۱۳۹۶). در یک مفهوم عامیانه، شادکامی

1. Piaget
2. Self Efficacy
3. Grotan, K
4. Dempsey, E and Comeau, G
5. Academic Self Efficacy (ASE)
6. Cattelino, E
7. Self Esteem
8. Academic Self Esteem (ASE)

1. Happiness
2. Galambos, N
3. Hart, E
4. Kamthan, S

به حالت، احساس یا نشان دادن لذت و رضایت اطلاق می‌شود و اغلب مترادف با واژه خوشبختی مورد استفاده قرار می‌گیرد (گالامبوس و همکاران، ۲۰۲۰).

شادکامی به عنوان یکی از مهم ترین ارزش‌های زندگی، با سبک زندگی سالم و طول عمر همراه است. همچنین در تعریف آن، به درجه‌ای که یک فرد کیفیت کلی زندگی خود را به‌طور مطلوب ارزیابی می‌کند اشاره شده است (هارت و همکاران، ۲۰۱۸). یک فرد شادکام همیشه احساس خوبی نسبت به خود و دیگران دارد و به خاطر همین شادی درونی، عیب‌ها را می‌پذیرد و آموختن را فراموش نمی‌کند. اینگونه افراد همیشه با خود و دیگران صادق هستند، در زمان حال زندگی می‌کنند و در برابر مشکلات استوارند (کامتان و همکاران، ۲۰۱۸). شادکامی شامل تجارب، احساسات و هیجانات مثبت، رضایت بالا از زندگی و تقلیل احساسات منفی است (ایزدی، ۱۳۹۵).

اهمیت و ضرورت انجام این پژوهش به دوره حساس نوجوانی برمی‌گردد و اگر والدین و معلمان با ویژگی‌های رفتاری، شخصیتی، اجتماعی و هیجانی فرزندان در این دوره آشنا باشند روابط به مراتب قوی‌تر و با کیفیتی بهتر با آنان خواهند داشت. بنابراین اهداف و فرضیات پژوهش به این صورت تدوین شدند:

هدف اصلی: تبیین رابطه بین خودکارآمدی تحصیلی با عزت نفس تحصیلی و شادکامی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر.

اهداف فرعی: ۱. تبیین پیش‌بینی عزت نفس تحصیلی براساس خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر. ۲. تبیین پیش‌بینی شادکامی براساس خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر.

فرضیه اصلی: بین خودکارآمدی تحصیلی با عزت نفس تحصیلی و شادکامی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر رابطه وجود دارد.

فرضیات فرعی: ۱. عزت نفس تحصیلی براساس خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر قابل پیش‌بینی است. ۲. شادکامی براساس خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر قابل پیش‌بینی است.

باتوجه به مطالب ذکر شده، با انجام این پژوهش به بررسی رابطه بین خودکارآمدی تحصیلی با عزت نفس تحصیلی و شادکامی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ پرداخته شد.

مبانی تحقیق

خودکارآمدی یک مؤلفه مهم برای ارتقاء حس عاملیت در افرادی است که می‌توانند بر زندگی خودشان تأثیر بگذارند (زارع و همکاران، ۱۳۹۵). براساس دیدگاه بندورا، خودکارآمدی، قضاوت افراد از توانایی‌های خود برای سازماندهی و اقدام لازم در دستیابی به موفقیت در فعالیتی خاص است (شاکری، ۱۳۹۸). افراد خودکارآمد فعالیت‌های دشوار را به عنوان چیزی می‌بینند که باید به آن مسلط شوند و از انجام آن اجتناب نمی‌کنند. این افراد به اهداف چالش‌برانگیز متعهد هستند و در هنگام شکست، تلاش خود را افزایش می‌دهند (باهات و آنشوبهی، ۲۰۱۸).

1. Bandura, A
2. Bhatt, S and Anshubhi, B
3. James, W
4. Coopersmith

ویلیام جمیز معتقد است که ارزش‌ها و خواسته‌های انسان نقش تعیین کننده در توجه به خویشتن دارند. افراد روند پیشرفت خود را ارزیابی می‌کنند و عدم تحقق اهداف و خواسته‌ها از میزان عزت نفس آنها می‌کاهد. همچنین عوامل مختلفی مانند محیط اجتماعی و خانواده در شکل‌گیری و جریان تحول عزت نفس اثرگذار هستند (فیضی، ۱۳۹۵). براساس دیدگاه کوپر اسمیت^{۱۷} افراد با سطح عزت نفس پایین، ممکن است گوشه‌گیر و پرخاشگر باشند. افزایش عزت نفس در موقعیت‌های استرس‌زا تعیین کننده خواهد بود و به مقاومت افراد در مقابله با مشکلات و مسائل پیش‌روی زندگی می‌افزاید (بارانی و همکاران، ۱۳۹۵). شادکامی به عنوان یک متغیر روانشناختی، به این معنا است که چطور می‌توان بهتر زندگی کرد و چه چیزهایی موجب رضایت افراد می‌شود (فرنیا و همکاران، ۱۳۹۵). سیستم لیمبیک مرکز هیجانات است همچنین در میان هیجانات مختلف، شادی و خشم نمونه‌های معرف هیجانات مثبت و منفی به شمار می‌روند. در بررسی‌های انجام شده، فعالیت لوب فرونتال چپ با تجربه هیجانات مثبت و لوب فرونتال راست با تجربه هیجانات منفی مانند رفتارهای گوشه‌گیرانه همراه است (امیری، ۱۳۹۵).

پیشینه تحقیق

کاردریده (۱۴۰۰) در پژوهش خود به بررسی رابطه بین احساس تعلق به مدرسه و خودکارآمدی تحصیلی با شادکامی دانش‌آموزان پرداخت. با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای، ۳۴۱ نفر از میان دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم ناحیه یک شهر تبریز به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. پژوهش او نشان داد که بین احساس تعلق به مدرسه و خودکارآمدی تحصیلی با شادکامی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنادار وجود دارد و شادکامی توسط احساس تعلق به مدرسه و خودکارآمدی پیش‌بینی شد.

اکوان (۱۳۹۹) در پژوهش خود به بررسی رابطه شایستگی بین فردی با شادکامی از طریق تجربه مدرسه ادراک شده و خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان پرداخت. با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای، ۲۰۰ نفر از میان دانش‌آموزان سال سوم متوسطه دوم شهر باغملک به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. پژوهش او نشان داد که رابطه معناداری بین خودکارآمدی تحصیلی و شادکامی برقرار است.

فرحشور (۱۳۹۹) در پژوهش خود به بررسی رابطه بین شادکامی و مهارت‌های مطالعه با خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهر رشت پرداخت. با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای، ۳۵۰ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. پژوهش او نشان داد که بین شادکامی و مهارت‌های مطالعه با خودکارآمدی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

جاهد و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهش خود به بررسی رابطه اشتغال مادران با شادکامی و خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان پرداختند. با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای، ۳۷۰ نفر از دانش‌آموزان دوره ابتدایی ناحیه دو شهر ری به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. پژوهش آنها نشان داد که بین شادکامی و خودکارآمدی تحصیلی براساس اشتغال مادران تفاوت معناداری وجود ندارد.

عبداللهی (۱۳۹۹) در پژوهش خود به پیش‌بینی شادکامی براساس خودکارآمدی، هوش هیجانی و پرخاشگری دانش‌آموزان پرداخت. نمونه آماری شامل ۶۰ دانش‌آموز دختر مقطع متوسطه دوم شهر قیدار بود. پژوهش او نشان داد که بین خودکارآمدی و شادکامی رابطه معناداری وجود دارد و شادکامی توسط خودکارآمدی، هوش هیجانی و پرخاشگری مورد پیش‌بینی قرار گرفت.

قاسمی (۱۳۹۸) در پژوهش خود به بررسی رابطه بین خودکارآمدی تحصیلی و خودپنداره تحصیلی با عزت نفس دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان ممسنی پرداخت. با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای، ۲۱۰ نفر از دانش‌آموزان (۱۰۳ نفر پسر و ۱۰۷ نفر دختر) به عنوان نمونه‌آماري انتخاب شدند. پژوهش او نشان داد که عزت نفس دانش‌آموزان توسط خودکارآمدی تحصیلی و خودپنداره تحصیلی پیش‌بینی شد.

کریمی (۱۳۹۷) در پژوهش خود به بررسی رابطه خودکارآمدی و باورهای فراشناختی با شادکامی دانش‌آموزان پرداخت. با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای، ۲۷۸ پسر دانش‌آموز مقطع متوسطه از ناحیه ۴ شهرستان تبریز انتخاب شدند. پژوهش او نشان داد که بین خودکارآمدی و شادکامی رابطه معناداری وجود دارد و خودکارآمدی، شادکامی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کرد.

نوری (۱۳۹۶) در پژوهش خود به بررسی رابطه خودکارآمدی و عزت نفس دانش‌آموزان پرداخت. با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای، ۲۴۶ دانش‌آموز پیش‌دانشگاهی (۷۵ نفر انسانی، ۵۹ نفر ریاضی و ۱۱۲ نفر تجربی) در اسلام‌آباد غرب انتخاب شدند. پژوهش او نشان داد که رابطه معناداری بین خودکارآمدی و عزت نفس برقرار است.

نازاریان و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش خود به بررسی رابطه خودکارآمدی تحصیلی و عزت نفس دانش‌آموزان پرداختند. با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی، ۱۰۰ نفر از دختران دانش‌آموز متوسطه دوم شهر کوههدشت انتخاب شدند. پژوهش آنها نشان داد که رابطه خودکارآمدی و عزت نفس مثبت و معنار بود.

شیلپا و پراساد^۸ (۲۰۱۷) در پژوهش خود به بررسی رابطه خودکارآمدی، استرس ادراک شده و شادکامی دانش‌آموزان کشور هند پرداختند. نمونه‌آماري آنها ۱۵۲ نفر بود. پژوهش آنها نشان داد که رابطه بسیار قوی و معناداری بین خودکارآمدی و شادکامی وجود دارد. کریمی^۹ (۲۰۱۶) در پژوهش خود به بررسی عزت نفس و رابطه آن با باورهای خودکارآمدی تحصیلی و استرس ادراک شده در نوجوانان پرداخت. نمونه‌آماري شامل ۱۱۳ دانش‌آموز مقطع دبیرستان (۶۵ پسر و ۴۸ دختر) شهر دوبلین کشور ایرلند بود. پژوهش او نشان داد که رابطه مثبت و معناداری بین خودکارآمدی تحصیلی و عزت نفس وجود دارد. به‌طوریکه عزت نفس بالا با نمرات بالاتری در خودکارآمدی تحصیلی همراه بود.

روش تحقیق

پژوهش حاضر در دسته اهداف کاربردی قرار دارد. ماهیت داده‌ها کمی و نوع مطالعه، توصیفی همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل ۳۸۳ دانش‌آموز دختر پایه دوازدهم بودند. منبع گردآوری اطلاعات مرتبط با جامعه آماری پژوهش حاضر، اداره آموزش و پرورش شهرستان نوشهر می‌باشد. روش نمونه‌گیری پژوهش از نوع تصادفی خوشه‌ای دو مرحله‌ای بود و حجم آن براساس جدول کرجسی و مورگان، ۱۵۹^۲ دانش‌آموز (۶۷ نفر تجربی و ۹۲ نفر انسانی) انتخاب شدند.

ابزار این مطالعه شامل این موارد هستند: ۱. پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی پاتریک و همکاران: این پرسشنامه با طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (۱=کاملاً مخالفم، ۲=مخالفم، ۳=نظری ندارم، ۴=موافقم، ۵=کاملاً موافقم) ادراک دانش‌آموزان از میزان شایستگی خود را می‌سنجد. کمترین نمره این پرسشنامه ۵ و بیشترین نمره ۲۵ است (ثمری صفا و همکاران، ۲۰۱۴). ۲.

1. Shilpa, S and Prasad, R
2. Creaby, J
3. Krejcie, R and Morgan, D
4. Patrick, H
5. Coopermith Self Esteem Inventory (SEI)
6. Oxford Happiness Inventory (OHI)

پرسشنامه عزت نفس کوپر اسمیت^{۲۴} این پرسشنامه با ۵۸ سؤال دارای چهار خرده مقیاس اصلی عزت نفس تحصیلی، عمومی، خانوادگی، اجتماعی و یک دروغ سنج است (زاده امیری، ۱۳۹۶). در این پژوهش از مقیاس عزت نفس تحصیلی (سؤالات ۲-۱۷-۲۳-۳۳-۳۷-۴۲-۴۶-۵۴) استفاده شد. نمره بالا در این ابزار نشان دهنده عزت نفس بالاتر است. نمره ۲۶ و کمتر از آن نشان دهنده عزت نفس ضعیف، نمره بین ۲۷ تا ۴۳ نشان دهنده عزت نفس متوسط و نمره بیشتر از ۴۴ نشان دهنده عزت نفس قوی است. همچنین حداقل نمره در مقیاس عزت نفس تحصیلی صفر و بیشترین نمره ۸ است (نصیری نیا، ۱۴۰۰).^۳ پرسشنامه شادکامی آکسفورد^{۲۵} این پرسشنامه با ۲۹ گویه میزان شادکامی فرد را در پنج خرده مقیاس رضایت از زندگی، رضایت خاطر، حرمت خود، خلق مثبت و بهزیستی فاعلی می‌سنجد. بالاترین نمره در این آزمون ۸۷ است که نشان‌دهنده بالاترین میزان شادکامی فرد است و کمترین نمره آن صفر می‌باشد. نمره بهنجار این آزمون بین ۴۰ الی ۴۲ است (بابایی بناب و جمالی قراخانلو، ۱۴۰۰ و سوخته سرائی و همکاران، ۱۳۹۵).

روایی محتوایی ابزار پژوهش حاضر از نظر اساتید راهنما و مشاور تأیید شده است. ضریب پایایی خودکارآمدی تحصیلی ۰/۸۵۶، عزت نفس تحصیلی ۰/۷۱۲ و شادکامی ۰/۹۰۴ با روش آلفای کرونباخ در نرم افزار SPSS محاسبه شد. با توجه به اینکه ضرایب آلفا از ۰/۷ بیشتر هستند بنابراین ابزار پژوهش حاضر از پایایی مطلوبی بهره‌مند است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از مفاهیم آمار توصیفی (جدول توزیع فراوانی، میانگین و انحراف استاندارد) و آمار استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی ساده) استفاده شده است.

یافته ها

مطابق جدول ۱، نتایج حاصل شاخص‌های مرکزی و پراکندگی خودکارآمدی تحصیلی، عزت نفس تحصیلی و شادکامی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر به این شرح هستند:

جدول ۱- شاخص‌های مرکزی و پراکندگی خودکارآمدی تحصیلی، عزت نفس تحصیلی و شادکامی

توصیف داده ها					
متغیرهای پژوهش	فراوانی مطلق	میانگین	انحراف استاندارد	حداکثر نمره	حداقل نمره
خودکارآمدی تحصیلی	۱۵۹	۲۰/۳۰	۳/۸۲	۲۵	۶
عزت نفس تحصیلی	۱۵۹	۵/۹۸	۱/۸۹	۸	۰
شادکامی	۱۵۹	۵۲/۱۹	۱۸/۰۱	۸۷	۱۱

براساس جدول ۱، تعداد دانش‌آموزان ۱۵۹ نفر است. شاخص‌های میانگین و انحراف استاندارد به ترتیب برای خودکارآمدی تحصیلی (۲۰/۳۰، ۳/۸۲)، عزت نفس تحصیلی (۵/۹۸، ۱/۸۹) و شادکامی (۵۲/۱۹، ۱۸/۰۱) محاسبه شد. حداکثر و حداقل نمره برای خودکارآمدی تحصیلی (۶، ۲۵)، عزت نفس تحصیلی (۰، ۸) و شادکامی (۱۱، ۸۷) به دست آمد. مطابق جدول ۲، ضریب همبستگی پیرسون بین خودکارآمدی تحصیلی با عزت نفس تحصیلی و شادکامی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر به این شرح است:

جدول ۲- ضریب همبستگی پیرسون خودکارآمدی تحصیلی با عزت نفس تحصیلی و شادکامی

وابسته (ملاک)		متغیرهای پژوهش
شادکامی	عزت نفس تحصیلی	خودکارآمدی تحصیلی
۰/۴۹۴	۰/۴۱۶	مستقل (پیش‌بین)
۰ < ۰/۰۵		سطح معناداری
معنادار، مستقیم، مثبت و متوسط		نوع و شدت رابطه
۱۵۹		تعداد نمونه آماری

براساس جدول ۲، ضریب همبستگی بین خودکارآمدی تحصیلی با عزت نفس تحصیلی و شادکامی به ترتیب ۰/۴۱۶ و ۰/۴۹۴ محاسبه شد و براساس سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵، رابطه معنادار است. نوع علامت ضرایب مثبت است و با افزایش خودکارآمدی تحصیلی به میزان عزت نفس تحصیلی و شادکامی افزوده می‌شود. شدت همبستگی متوسط است زیرا بازه آن بین ۰/۴۰ و ۰/۶۹ قرار دارد. بنابراین فرضیه اصلی پژوهش (بین خودکارآمدی تحصیلی با عزت نفس تحصیلی و شادکامی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر رابطه وجود دارد) مورد تأیید قرار گرفت. مطابق جدول ۳، پیش‌بینی عزت نفس تحصیلی و شادکامی براساس خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر به این شرح است:

جدول ۳- پیش‌بینی عزت نفس تحصیلی و شادکامی براساس خودکارآمدی تحصیلی

وابسته (ملاک)		متغیرهای پژوهش
شادکامی	عزت نفس تحصیلی	خودکارآمدی تحصیلی مستقل (پیش‌بین)
۰/۲۴۴	۰/۱۷۳	ضریب تعیین (مدل رگرسیون خطی ساده)
۲۴/۴ درصد	۱۷/۳ درصد	درصد پیش‌بینی

براساس جدول ۳، ضریب تعیین عزت نفس تحصیلی ۰/۱۷۳ و شادکامی ۰/۲۴۴ است و عزت نفس تحصیلی و شادکامی به ترتیب به میزان ۱۷/۳ درصد و ۲۴/۴ درصد توسط خودکارآمدی تحصیلی پیش‌بینی شدند. بنابراین فرضیات فرعی پژوهش (۱) عزت نفس تحصیلی براساس خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر قابل پیش‌بینی است. ۲) شادکامی براساس خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر قابل پیش‌بینی است) تأیید شدند.

۱. باتوجه به دلاور (۱۳۹۶) بازه بین ۰/۴۰ تا ۰/۶۹ نشانه ضریب همبستگی متوسط است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام این مطالعه بررسی رابطه بین خودکارآمدی تحصیلی با عزت نفس تحصیلی و شادکامی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر بود.

براساس جدول شماره ۲، فرضیه اصلی پژوهش (بین خودکارآمدی تحصیلی با عزت نفس تحصیلی و شادکامی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر رابطه وجود دارد) تأیید می‌شود زیرا ضریب همبستگی پیرسون بین خودکارآمدی تحصیلی و عزت نفس تحصیلی ۰/۴۱۶ و ضریب همبستگی پیرسون بین خودکارآمدی تحصیلی و شادکامی ۰/۴۹۴ محاسبه شد. بنابراین فرضیه اصلی پژوهش با تحقیق فرحشور (۱۳۹۹)، نوری (۱۳۹۶)، نازاریان و همکاران (۱۳۹۵)، شیلپا و پراساد (۲۰۱۷) و کریبی (۲۰۱۶) همسو است.

براساس جدول شماره ۳، فرضیات فرعی پژوهش (۱. عزت نفس تحصیلی براساس خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر قابل پیش‌بینی است. ۲. شادکامی براساس خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه دوازدهم رشته تجربی و انسانی شهرستان نوشهر قابل پیش‌بینی است) تأیید می‌شوند. زیرا در این مطالعه، خودکارآمدی تحصیلی توانست عزت نفس تحصیلی را به میزان ۱۷/۳ درصد و شادکامی را به میزان ۲۴/۴ درصد پیش‌بینی کند. فرضیات فرعی پژوهش نیز با تحقیق عبدالهی (۱۳۹۹) و کریمی (۱۳۹۷) و قاسمی (۱۳۹۶) همسو هستند. باتوجه به اینکه پژوهش حاضر در زمان شیوع ویروس کرونا انجام شد، با افت آزمودنی روبرو بود و از ۱۸۹ پرسشنامه، ۱۵۹ عدد توسط دانش‌آموزان تکمیل شد. در این پژوهش بعد تحصیلی خودکارآمدی و عزت نفس مورد توجه قرار گرفت، به همین دلیل پیشنهاد می‌شود تا با انجام کارهای پژوهشی بر روی سایر ابعاد این دو متغیر، امکان مقایسه نتایج بین این ابعاد در میان عملکرد دانش‌آموزان فراهم آید. همچنین پیشنهاد می‌شود با تشکیل کارگاه‌های آموزشی به ویژه برای والدین، آنان را در برقراری ارتباط مؤثر با فرزندان خود در پایه حساس دوازدهم یاری رساند. زیرا سال پایانی مقطع متوسطه دوم از نظر تحولی بسیار حائز اهمیت است.

منابع

- اکوان، میلاد، (۱۳۹۹)، رابطه شایستگی بین فردی با شادکامی از طریق تجربه مدرسه ادراک شده و خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان سال سوم متوسطه دوم شهر باغملک، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشکده روانشناسی و گروه علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور واحد بهبان.
- امیرزرگر، رضوان، (۱۳۹۹)، گل واژه‌های زندگی، عزت نفس و شادکامی، چاپ اول، تهران، انتشارات راز نهران.
- امیری، طیب، (۱۳۹۵)، شادکامی و ابزارهای سنجش آن، چاپ اول، تهران، انتشارات کدیور.
- ایزدی، میلاد، (۱۳۹۵)، رابطه بین هوش هیجانی با خودکارآمدی و شادکامی معلمان ابتدایی شهرستان پاسارگاد، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- بابایی بناب، سولماز، جمالی قراخانلو، بهرام، (۱۴۰۰)، تأثیر ۱۲ هفته تمرین هوازی بر میزان اضطراب و شادکامی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه، فصلنامه تصویر سلامت، دوره دوازدهم، شماره دوم، ۱۵۷-۱۴۹.
- بارانی، مطهره، زارعی، اقبال، فلاح چای، رضا، (۱۳۹۵)، بررسی رابطه بین عزت نفس و ساختار قدرت خانواده در میان زنان رضایت‌مند متقاضی طلاق شهر بندر عباس، زن و مطالعات خانواده، سال هشتم، شماره سی و یکم، ۳۷-۲۳.

- پورنقاش تهرانی، سعید، فدوی اردکانی، الهام، نصری تاج آبادی، مریم، (۱۳۹۶)، پیش‌بینی عملکرد تحصیلی برحسب خودپنداشت، عزت نفس و خودکنترلی در دانش‌آموزان ابتدایی، رویش روانشناسی، دوره ششم، شماره دوم، پیاپی نوزدهم، ۱۰۲-۷۹.
- تشکری آبکناری، معصومه، ترابی، لیلا، (۱۳۹۸)، هیجان‌ات را باهوش کن (با تأکید بر رشد خودکارآمدی)، چاپ اول، تهران، انتشارات راز نهران.
- ثمیری صفا، جعفر، دشتی اصفهانی، مهلا، پوردل، مژگان، (۱۴۰۰)، تدوین مدل سرزندگی تحصیلی براساس ارتباط با مدرسه، جو عاطفی خانواده، انگیزش، خودکارآمدی و درگیری تحصیلی دانش‌آموزان، فصلنامه علمی پژوهش‌های مشاوره انجمن مشاوره ایران، جلد شصت و نهم، شماره هفتم، ۲۵۶-۲۲۶.
- جاهد، حسینعلی، حسینی، سیداسما، طغیانی دولت آبادی، زهرا، عبدالملکی، شایسته، (۱۳۹۹)، رابطه اشتغال مادر با شادکامی و خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان، نشریه راهبردهای آموزش (راهبردهای آموزش در علوم پزشکی)، سال دوازدهم، دوره سیزدهم، شماره یک، ۶۱-۵۳.
- خالوئی، میثم، اکبری پور، مهلا، سلطانی، امان اله، (۱۳۹۹)، فراشناخت تحصیلی، چاپ اول، تهران، انتشارات ماهواره. داودی پناه، نسیم، (۱۳۹۹)، شادی برای همه، چاپ اول، تهران، نشر آثار سبز.
- دلاور، علی، (۱۳۹۶)، روش تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی، چاپ چهل و هفتم، ویرایش چهارم، تهران، انتشارات ویرایش.
- رحمان پور، محمد، سید شریفی کاخکی، مریم السادات، (۱۳۹۶)، تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر عزت نفس دانش‌آموزان، چاپ اول، مشهد، انتشارات مینوفر.
- زاده امیری، الناز، (۱۳۹۶)، پیش‌بینی عزت نفس دانش‌آموزان دوره دبیرستان براساس مطلوبیت اجتماعی و خودکارآمدی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- زارع، حسین، رضایی، اکبر، مصطفایی، علی، (۱۳۹۵)، روانشناسی تربیتی، چاپ سوم، تهران، انتشارات پیام نور. سوخته سرائی، راحله، امیر شاهی، مهربانو، جویباری، لیلا، ثناگو، اکرم، (۱۳۹۵)، رابطه باورهای مذهبی و بهزیست روانشناختی با شادکامی در دانشجویان روانشناسی دانشگاه آزاد ساری، مجله مطالعات آموزشی نما (مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ارتش)، سال پنجم، شماره دوم، ۱۹-۱۳.
- سیف، علی اکبر، (۱۳۹۹)، روانشناسی پرورشی نوین، چاپ دوم، ویرایش هفتم، تهران، انتشارات دوران.
- شاکری، زهرا، (۱۳۹۸)، بررسی وضعیت مسئولیت‌پذیری و رابطه آن با خودکارآمدی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهر آمل، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، بهسازی منابع انسانی، مؤسسه آموزش عالی سبز.
- عبدلهی، مهناز، (۱۳۹۹)، پیش‌بینی شادکامی بر اساس هوش هیجانی، پرخاشگری و خودکارآمدی دانش‌آموزان متوسطه دوم دختر شهر قیدار، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه پیام نور استان همدان، مرکز پیام نور کبودرآهنگ.
- علی اکبر دهکردی، مهناز، (۱۳۹۶)، روانشناسی رشد (نظریه‌ها، پژوهش‌ها و آزمون‌ها)، چاپ هفتم، تهران، انتشارات پیام نور. فرحشور، پریا، (۱۳۹۹)، رابطه بین شادکامی و مهارت‌های مطالعه با خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهر رشت، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل.

- فرنیاء، فرحناز، باغشاهی، نعیمه، زارعی، حسن، (۱۳۹۵)، بررسی اثر بخشی امید درمانی گروهی بر شادکامی بیماران همودیالیزی، مجله دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، دوره چهاردهم، شمار ششم، پیاپی هشتاد و سوم، ۵۵۰ - ۵۴۳.
- فولادوند، خدیجه، (۱۳۹۸)، نقش افسردگی و خودکارآمدی در پیش‌بینی سبک‌های تصمیم‌گیری نوجوانان، نشریه دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، دوره بیست و ششم، شماره ششم، ۷۳۷ - ۷۲۷.
- فیضی، سودابه، (۱۳۹۵)، بررسی رابطه سبک‌های هویتی و عزت نفس با انطباق پذیری شغلی دانشجویان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره شغلی، دانشگاه خوارزمی.
- قاسمی، حمیده، (۱۳۹۸)، بررسی رابطه بین خودکارآمدی تحصیلی و خودپنداره تحصیلی با عزت نفس دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان ممسنی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم تربیتی گرایش مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نورآباد ممسنی.
- کاردیده، شیوا، (۱۴۰۰)، رابطه بین احساس تعلق به مدرسه و خودکارآمدی تحصیلی با شادکامی دانش‌آموزان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه پیام نور استان آذربایجان شرقی، مرکز پیام نور تبریز.
- کریمی، جواد، (۱۳۹۷)، بررسی رابطه باورهای فراشناختی و خودکارآمدی با شادکامی دانش‌آموزان متوسطه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه پیام نور استان آذربایجان شرقی، مرکز پیام نور تبریز.
- گراوند، یوسف، وهابی، فرجام، (۱۳۹۵)، تأثیر آموزش هوش هیجانی بر عزت نفس در پلیس امداد تهران بزرگ، نشریه آموزش در علوم انتظامی، دوره چهارم، شماره دوازدهم، ۱۷ - ۱.
- ماهوان، سعید، (۱۳۹۶)، در جستجوی خوشبختی به روش مثبت‌نگری، چاپ اول، مشهد، انتشارات ماهوان.
- موحد زاده، بهرام، رحمتند، مرجان، (۱۳۹۷)، بررسی رابطه بین ادراک شایستگی و پیشرفت تحصیلی با در نظر گرفتن نقش تعدیل‌کنندگی خودکارآمدی ادراک شده در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه ناحیه دو شیراز، پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، دوره سوم، شماره بیست و سوم، ۲۱ - ۱.
- نازاریان، حدیث، پورگراوند، ساحره، نصرتی، زینب، (۱۳۹۵)، رابطه عزت نفس با خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهر کوهدشت، دومین کنگره بین‌المللی توانمندسازی جامعه در حوزه مشاوره، خانواده و تعلیم و تربیت اسلامی.
- نصیری‌نیا، نرگس، معماریان، ربابه، راسخی، علی‌اکبر، (۱۴۰۰)، تأثیر برنامه آموزشی مهارت‌های ارتباطی والدین بر میزان عزت نفس دانش‌آموزان دختر نوجوان، نشریه پایش، سال بیستم، شماره دوم، ۱۹۹-۱۹۲.
- نوری، مهناز، (۱۳۹۶)، بررسی رابطه عزت نفس با خودکارآمدی در دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع پیش‌دانشگاهی شهر اسلام آباد غرب، تهران، نهمین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی و علوم اجتماعی، آبان ۱۳۹۶.
- Bhatt,S. and Anshubhi, B. (2018). Importance of self esteem & self efficacy for college students. *Indian Journal of Community Psychology*, Vol.14.No.2.409-419.
- Cattellino, E.& Morelli, M.& Baiocco, R. and Chirumbolo, A. (2018). From external regulation to school achievement: The mediation of self efficacy at school. *Journal of Applied Developmental Psychology*, Vol. 60. 1-7.
- Creaby, J. (2016). Self Esteem and its Relationship with Academic Self Efficacy Beliefs and Perceived Stress in Adolescents. Submitted in partial fulfilment of the requirements of the Bachelor of Arts degree (Psychology Specialisation) at DBS School of Arts, Dublin.
- Dempsey, E and Comeau ,G. (2019). Music performance anxiety and self efficacy in young musicians: Effects of gender and age. *Music Performance Research*, Royal Northern College of Music, Vol. 9. 60-79.

- Galambos, N. & Krahn, H. & Johnson, M. and Lachman, M. E.(2020). The U Shape of Happiness Across the Life Course: Expanding the Discussion. *Perspectives on Psychological Science*,Vol. 15,No.4.1–15.
- Grotan,K.& Sund , E and Bjerkeset,O.(2019). Mental Health, Academic Self Efficacy and Study Progress Among College Students The SHoT Study, Norway. *Frontiers in Psychology*,Vol.10,No.45. 1-11.
- Hart, E. & Lakerveld, J. & McKee, M.& Oppert, J & Rutter, H.& Charreire, H. and Mackenbach, J.(2018). Contextual correlates of happiness in European adults. *PLOS ONE*,Vol.13,No.1.1-17.
- Kamthan, S. & Sharma, S. & Bansal, R. & Pant, B. & Saxena, P. & Chansoria, S. and Shukla, A .(2018). Happiness among second year MBBS students and its correlates using Oxford Happiness Questionnaire. *Journal of Oral Biology and Craniofacial Research*,Vol. 9,No. 2. 1–3.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W.(1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*,Vol.30.607-610.
- Shilpa, S.L.L. & Prasad, Rajiv.(2017). Self Efficacy, perceived stress and happiness among students. *10.1109/ICACCI.2017.8126156*. 2105-2109.